

2. Katecheze – duben 2026

EXISTENCE BOHA - LÁSKY

Téma: DŮKAZY O EXISTENCI BOHA

Existence Boha není výmyslem lidského rozumu. Náš Stvořitel skutečně existuje. Všechno, co nás obklopuje, nám o Bohu vypovídá: vesmír, jeho krása a řád, stejně jako nejhlubší touhy a stesky člověka. Podívejme se blíže na takzvané důkazy existence Boha.

1. V jakém smyslu svět dokazuje existenci Boha?

„Boží hněv se zjevuje z nebe proti každé bezbožnosti a nepravosti lidí, kteří svou nepravostí potlačují pravdu. Vždyť to, co lze o Bohu poznat, je jim přístupné, Bůh jim to přece odhalil. Jeho věčnou moc a božství, které jsou neviditelné, lze totiž od stvoření světa vidět, když lidé přemýšlejí o jeho díle, takže nemají výmluvu. Poznali Boha, ale nevzdali mu čest jako Bohu ani mu nebyli vděční, nýbrž jejich myšlení je zavedlo do marnosti a jejich scestná mysl se ocitla ve tmě.“ (Řím 1,18–21);

„Bloud si v srdci říká: „Bůh tu není.“ Všichni kazí, zohavují, na co sáhnou, nikdo nic dobrého neudělá.“ (Žl 14,1);

(KKC 31–35)zde

Svatý Řehoř z Nyssy říká: „Rozumové důvody vedou k tomu, že když někdo vidí oděv, uzná existenci tkalce, při pohledu na loď pochopí, že existuje stavitel...“ (cit. podle W. Granata). Viditelné bytosti, které nás obklopují, a především řád existující v přírodě svědčí o tom, že vše bylo stvořeno Rozumnou Bytostí, která stanovila zákony řídící svět a jeho vývoj. „Krása toho, co existuje – řekne svatý Augustin – je jakousi výzvou. Kdo stvořil veškerou tuto proměnlivou krásu, ne-li Krásný, nepodléhající žádné změně?“ (sv. Augustin)

Pro nás je setkání s pořádkem v každodenním životě důkazem působení nějaké rozumné bytosti. Například když vstoupíme do uklizeného a vyzdobeného pokoje, jistě si pomyslíme, že řád, který tam panuje, je výsledkem vědomého jednání někoho, kdo tam bydlí nebo pobýval. Podobně je tomu se světem. Jeho krása a řád nám říkají, že existuje Někdo, kdo je Samotnou Krásou, Nejvyšší Moudrostí, Všemohoucí Bytostí.

2. Nemůže být svět dílem náhody?

Někteří tvrdí, že existující svět je dílem pouhé náhody. Představme si velký pytel, ve kterém jsou miliony písmen napsaných na malých lístcích, které někdo vysype, znovu posbírá a opět vysype. Může z těchto vysypaných písmen vzniknout nějaký román, filozofický traktát, učebnice matematiky apod.? Odpovíme: „Ne, protože kniha není

pouhým souborem náhodně uspořádaných písmen. Kniha odráží ducha, lidskou myšlenku.“ Podobně je tomu s krásou světa a zákony, které jej řídí. Vesmír je „knihou“, která nám mnoho vypovídá o svém Autorovi – mocném a moudrém Bohu.

Ze zkušenosti také víme, že žádné zařízení, přístroj či stroj nevzniká náhodně, samovolným utahováním šroubků, matek a dalších součástí. Víme, že žádný stroj nevzniká bez člověka. Jen rozumná bytost dokáže vytvořit mikrofon podobný uchu, kameru podobnou oku, reproduktor podobný lidským řečovým orgánům nebo počítač podobný lidskému mozku.

3. Neodporuje teorie evoluce existenci Boha?

I kdyby svět vznikl cestou evoluce, byl by to jen další důkaz existence Boha. Evoluce znamená proměnu, vývoj, nikoli rozklad a degeneraci. Dobře víme ze zkušenosti, že pokud se o něco nestaráme, pokud o něco nepečujeme, může se to zničit, zestárnout, pokazit. Vzpomeňme si, jak vypadá zahrada, o kterou se nikdo nestará. Nenajdeme v ní stopy krásy ani pořádku. Zaroste trávou a plevelem. Podívejme se také na domy, které před tisíci lety byly něčím obydlím. Bez péče se mění v ruiny.

Pokud se něco zdokonaluje a rozvíjí, svědčí to o existenci někoho, kdo nad tímto vývojem bdí. Jestliže se tedy svět vyvíjí podle určitých zákonů, pak zřejmě existuje Někdo, kdo tyto zákony vývoje a zdokonalování stanovil.

4. Proč existence utrpení neodporuje existenci Boha? (viz Kniha Job)

Pro mnoho lidí je utrpení, zejména to, které sami zakoušejí, překážkou v uznání existence Boha. Není tomu však vždy tak, protože mnozí ve svém neštěstí zaujímají postoj Joba, který nepochyboval o existenci Boha ani se od Něho neodvrátil.

Když vidíme krásné, rychle jedoucí auto, můžeme obdivovat jeho i jeho výrobce. Vážíme si tvůrců dobrých značek, kteří navrhují skvělé automobily. Nikdy nás nenapadne, že takové auto vzniklo samo, že je dílem náhody. A co si myslíme o autě, které je porouchané a nedokáže nastartovat? Řekneme: „Vzniklo samo, protože je rozbité?“ Vůbec ne! Uvažujme takto: „Někdo vyrobil auto proto, aby jezdilo, ne aby stálo v garáži nebo na parkovišti neschopné pohybu. Pokud nestartuje, znamená to, že je porouchané. Něco se v něm pokazilo. Nějaká součást je poškozená. Víme, že by byl blázen výrobce, který by chtěl vyrábět porouchaná auta. Tedy je to tak: někdo vyrábí dobrá auta, ale objevují se jiné příčiny, kvůli nimž se některé součásti poškodí. Důsledkem těchto příčin je, že auto nefunguje správně.“

Podobně je tomu se světem. To, co Bůh stvořil, bylo dobré a velmi dobré (srov. Gn 1,4.10.12.18.21.25.31). Ne Bůh, ale satan začal působit, aby se ve světě objevilo morální i fyzické zlo. Bůh, který je nekonečnou Láskou, nemá zalíbení v utrpení ani v jeho působení. Padlí duchové se radují z lidské bolesti, a proto dělají vše, co jim jejich přirozenost dovoluje, aby bylo ve světě co nejvíce zla, utrpení a nepořádku.

5. V jakém smyslu je všeobecná touha po štěstí argumentem pro existenci Boha?

„Moudrosti sice učíme, ale jen ty, kteří jsou dospělí ve víře – ne ovšem moudrosti tohoto věku či vládců tohoto věku, spějících k záhubě, nýbrž moudrosti Boží, skryté v tajemství, kterou Bůh od věčnosti určil pro naše oslavení. Tu moudrost nikdo z vládců tohoto věku nepoznal; neboť kdyby ji byli poznali, nebyli by ukřižovali Pána slávy. Ale jak je psáno: „Co oko nevidělo a ucho neslyšelo, co ani člověku na mysl nepřišlo, připravil Bůh těm, kdo ho milují.““ (1 Kor 2,6–9)

Člověk touží po štěstí a hledá ho různými způsoby. Jedním z nich je shromažďování a získávání různých věcí, statků, majetku a peněz. To může přinášet radost, ale jen pomíjivou, protože po dosažení něčeho vytouženého člověk začne toužit po něčem jiném, novém, a o to usiluje.

Jiným způsobem hledání štěstí je hledání pravdy – učení se, studium. Objevování pravdy se může stát životní vášní a přinášet radost, ale nezajišťuje na zemi trvalé štěstí.

Dalším způsobem je snaha zakoušet co nejvíce radosti skrze kontakt s krásou. Proto například člověk cestuje, aby viděl nádherné krajiny, poslouchá hudbu, kupuje si nahrávky, chodí na koncerty či výstavy malířství. Někdy si dokonce shromažďuje obrazy doma, aby ho kontakt s krásou činil šťastným. Život však ukazuje, že krása tohoto světa, i když těší, nečiní člověka plně šťastným.

Nejrozšířenějším projevem touhy po štěstí je hledání lásky – člověk chce být milován. Touží nejen po úctě, ale po skutečné lásce, a proto hledá blízkou osobu.

Tato snaha shromažďovat statky, hledat pravdu, setkávat se s krásou a především zakoušet pravou lásku odhaluje hlubokou touhu po štěstí, která je vložena do lidského srdce. Tato touha nemizí, i když celé generace odcházejí, aniž by dosáhly plnosti štěstí na zemi. Navzdory těmto zkušenostem touha po štěstí v člověku neustává. Hlad po pravdě, kráse a lásce se nezmenšuje, i když nic a nikdo na zemi ho nedokáže zcela uspokojit.

Z toho vyvstávají otázky: Proč člověk touží po více, než může na zemi najít – po dobru, pravdě, kráse a lásce? Není snad něco nebo Někdo mimo tento svět, po kom člověk ve hloubi duše touží? Neexistuje Ten, koho podvědomě hledá, když chce dosáhnout nekonečného „Všeho“, nekonečné „Pravdy“, nekonečné „Krásy“, nekonečné „Lásky“?

Jediným smysluplným vysvětlením se zdá být to, že skutečně existuje to, po čem člověk tolik touží, a že touha po Bohu je vepsána do lidského srdce, protože člověk byl stvořen Bohem a pro Boha. Bůh nepřestává člověka k sobě přitahovat a jen v Bohu člověk nalezne pravdu a štěstí (srov. KKC 27). V Něm najde to, co ve svém nitru

hledá: nekonečnou plnost, nekonečnou pravdu, nekonečnou krásu a především věčnou, nekonečnou a neměnnou lásku.

V rozhovoru s člověkem, který pochybuje o existenci Boha, lze někdy položit otázku: Pokud Bůh neexistuje, kdo tě skutečně miluje? V mnoha případech může tato otázka přinést větší užitek než množství jiných důkazů.

Pravdu Katechismu, že „touha po Bohu je vepsána do lidského srdce, protože člověk byl stvořen Bohem a pro Boha“, lze chápat tak, že lidská duše se v okamžiku svého stvoření setkala se svým Stvořitelem a už na Něho nemůže „zapomenout“. Nemůže zapomenout na Jeho dobrotu, krásu a lásku. Touží tedy po Něm a tato touha se projevuje v hledání pravdy, krásy a lásky.

Člověk si však ne vždy jasně uvědomuje, koho vlastně hledá. Někdy nechápe, že hledá Boha, který stvořil jeho duši. Často Ho hledá „po hmatu“, jak čteme ve Skutcích apoštolů (17,26–28).

Často také člověk ve svém hledání štěstí směřuje ke stvořeným věcem místo ke Stvořiteli. Tehdy zakouší zklamání a hořkost, protože lidské srdce nedojde klidu, dokud – jak říká svatý Augustin – nespočine v Bohu. V hladu po štěstí je obsažena touha po Tom, který jediný může člověka skutečně učinit šťastným. Tuto pravdu poeticky vyjadřuje i úryvek z děl Marie Valtorty: „To Bůh promlouvá, připomíná nebo vyvolává něco v paměti... jako otec, který synovi připomíná rodný dům...“ (následuje obrazná úvaha o prvotním setkání duše s Bohem). Lze říci, že všeobecná touha po štěstí je touhou po tomto „duchovním polibku“, který Nejsvětější Trojice – Nekonečná Pravda, Nekonečná Krása a Nekonečná Láska – vtiskla lidské duši při jejím stvoření. Svatý Augustin říká: „Když k Tobě přilnu celou svou bytostí, skončí veškerá bolest i námaha. Můj život bude pravý, celý naplněný Tebou.“

6. Co znamená, že skutečnost všeobecného rozšíření náboženství svědčí o existenci Boha?

„Pavel se tedy postavil doprostřed shromáždění na Areopagu a promluvil: „Athéňané, vidím, že jste v uctívání bohů velice horliví. Když jsem procházel vašimi posvátnými místy a prohlížel si je, našel jsem i oltář s nápisem: ‚Neznámému bohu‘. Koho takto uctíváte, a ještě neznáte, toho vám zvěstuji: Bůh, který učinil svět a všechno, co je v něm, ten je pánem nebe i země, a nebydlí v chrámech, které lidé vystavěli, ani si nedává od lidí sloužit, jako by byl na nich závislý; vždyť je to on sám, který všemu dává život, dech i všechno ostatní. On stvořil z jednoho člověka všechno lidstvo, aby přebývalo na povrchu země, určil pevná roční údobí i hranice lidských sídel. Bůh to učinil proto, aby jej lidé hledali, zda by se ho snad nějakým způsobem mohli dopátrat a tak jej nalézt, a přece není od nikoho z nás daleko, neboť v něm žijeme, pohybujeme se, jsme,‘ jak to říkají i někteří z vašich básníků: ‚Vždyť jsme jeho děti. Jsme-li tedy Božími dětmi, nemůžeme

si myslet, že božstvo se podobá něčemu, co bylo vyrobeno ze zlata, stříbra nebo z kamene lidskou zručností a důmyslem. “ (Sk 17,22–29)

Kdyby Bůh neexistoval, bylo by těžké vysvětlit, proč člověk – jako rozumná bytost – k Němu neustále směřuje, což se projevuje v rozšířenosti náboženství ve světě. V Boha věří jak prostí lidé, tak učenci. Náboženství jsou projevem trvalého hledání Boha člověkem. Toto hledání mělo a má různé podoby. Projevuje se v různých vírách a náboženských úkonech, jako jsou modlitby, oběti, kultury, meditace apod. (srov. KKC 28).

Někdy člověk ve svém hledání Nejvyšší bytosti bloudí a vstoupí do nějaké sekty. I tato chyba však odhaluje hluboce zakořeněnou touhu lidské duše po Absolutnu.

Všeobecná přítomnost náboženství vyvolává otázky: Proč tomu tak je? Může se lidstvo mýlit a hledat, toužit po Někom, kdo neexistuje? Ne, to není možné. Bůh nejen existuje, ale – jak čteme ve Skutcích apoštolů – ve skutečnosti „není daleko od žádného z nás. Neboť v Něm žijeme, pohybujeme se a jsme“ (Sk 17,26–28).

7. V jakém smyslu lidské svědomí dokazuje, že existuje Bůh?

„Před Bohem nejsou spravedliví ti, kdo zákon slyší; ospravedlnění budou, kdo zákon svými činy plní. Jestliže národy, které nemají zákon, samy od sebe činí to, co zákon žádá, pak jsou samy sobě zákonem, i když zákon nemají. Tím ukazují, že to, co zákon požaduje, mají napsáno ve svém srdci, jak dosvědčuje jejich svědomí, poněvadž jejich myšlenky je jednou obviňují, jednou hájí. Nastane den, kdy Bůh skrze Ježíše Krista bude soudit podle mého evangelia, co je v lidech skryto. “ (Řím 2,13–16)

Svědomí je hodnocení činů před jejich vykonáním nebo po něm. V jiném smyslu znamená svědomí vnitřní hlas – příkaz, který člověka pobízí jít za tím, co rozpoznal jako dobro, a vyhybat se tomu, co posuzuje jako zlo. Tento hlas přikazuje ve správný okamžik konat dobro a vyhybat se zlu (srov. KKC 1777, 1778).

Člověk se může vědomě i nevědomě snažit změnit své hodnocení toho, co je dobré a zlé. Může se také pokoušet umlčet vnitřní volání svědomí, aby konal dobro a vyhybal se zlu. Přesto tento vnitřní hlas zůstává, znovu se připomíná a vybízí člověka, aby kráčel cestou dobra. Tento zápas s hlasem svědomí, který mnozí lidé vedou, svědčí o tom, že si tento mravní zákon ani tento napomínající hlas nevěložili sami do sebe. „V hloubi svědomí člověk objevuje zákon, který si sám nedává, ale který je povinen poslouchat...“ (GS 16).

Hlas svědomí, který zaznívá v nitru člověka, svědčí o existenci Boha – Nejvyššího Dobra, které vložilo do lidské duše příkaz připomínající potřebu konat dobro. V okamžiku stvoření se lidská duše setkala s tímto Nejvyšším Dobrem a Láskou. Hlas svědomí se zdá být „vzpomínkou“ na toto setkání, která má podobu neustálého vnitřního příkazu: konej to, co je nejvíce podobné Nejvyššímu Dobru. Nikdy nejednej

zle, protože zlo není podobné Bohu. Svědomí svědčí o existenci Toho, který „jak ve světě přírody, tak i milosti k nám promlouvá skrze závoj, poučuje nás a vede“ (J. H. Newman)(6).

Díky svědomí nejen poznáváme, že Bůh existuje, ale také poznáváme jeho vůli a setkáváme se s jeho hlasem, který nám pomáhá dojít k věčné spáse.

I svědomí znepokojené hříchem říká člověku, že Bůh existuje. Svědomí, které nás trápí kvůli spáchanému hříchu, nám připomíná, že skutečně existuje milosrdný Bůh. Vnitřní neklid nás volá k návratu k Bohu – Dobru, k hledání jeho milosrdenství a odpuštění.

Po hříchu nás svědomí nedokáže uklidnit. Nemilosrdně nás obviňuje. Bůh je však větší než naše svědomí – říká svatý Jan – protože nás může osvobodit od viny, odpustit nám a obnovit vnitřní pokoj. „Utišíme před ním své srdce“ (1 Jan 3,19) – před tím Bohem, který je pro své milosrdenství větší než naše svědomí (srov. 1 Jan 3,19–20).

8. Proč mystické zkušenosti dokazují existenci Boha?

„Musím se pochlubit, i když to není k užitku; přicházím teď k viděním a zjevení Páně. Vím o člověku v Kristu, který byl před čtrnácti lety přenesen až do třetího nebe; zda to bylo v těle či mimo tělo, nevím – Bůh to ví. A vím o tomto člověku, že byl přenesen do ráje – zda v těle či mimo tělo, nevím, Bůh to ví – a uslyšel nevypravitelná slova, jež není člověku dovoleno vyslovit.“ (2 Kor 12,1–4)

Existují lidé, kterým bylo dáno zakusit zvláštním, mystickým způsobem blízkost Boha, jeho přítomnost a lásku. Neděje se to lidským úsilím, ale „plamenem lásky daným jako mimořádná milost“ (W. Granat)(7), který odkazuje na sv. Františka Saleského. Tyto zkušenosti, které nelze vyvolat lidským úsilím, je také obtížné vyjádřit lidským jazykem. Lidem, kteří je prožili, často chybí pojmy, aby je popsali.

Existuje i falešná mystika. Ta se zakládá výhradně na lidském úsilí, například na dechových cvičeních, zvláštních polohách těla, dlouhodobém opakování nesrozumitelných slov nebo vět, na různých dietách apod.

První druh mystických zkušeností – tedy ten, který není výsledkem lidské činnosti – představuje další důkaz existence Boha, který svým působením a darem umožňuje některým lidem zakusit mimořádné poznání sebe samého. Tito lidé se mají stát svědky Boha a připomínat ostatním, od koho pocházejí a k čemu mají dojít skrze plnění jeho vůle a přikázání.

9. Existují osobní důkazy existence Boha?

Kromě výše uvedených důkazů, které tvoří souvislé a přesvědčivé argumenty vedoucí k jistotě, že Bůh existuje (srov. KKC 32), a které ukazují, že víra není v rozporu se

zdravým rozumem (srov. KKC 33), nachází každý věřící v dějinách svého života i vlastní důkazy, které ho utvrzují v tom, že Bůh nejen existuje, ale také nás miluje a vede náš život.

Takovým důkazem jsou různé události v lidském životě. Často člověk po letech dochází k poznání, že nebyly pouhou náhodou, protože vytvářejí logický sled událostí, které svědčí o existenci někoho moudrého, všemohoucího a dobrého. Díky tomu může dojít k přesvědčení: existuje Někdo, kdo mě skutečně miluje – Bůh.

(Zpracováno na základě práce P. Michala Kaszowského)